

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Concionum R.P. Ludovici Bourdaloue è Societate Jesu, in
quadragesimam. Tomus ...**

Bourdaloue, Louis

Augustae Vindel. & Dilingae, 1715

In primâ Feriâ VI. De Eleemosynâ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69027](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69027)

IN PRIM A
FERIA SEXTA
QUADRAGESIMÆ
CONCIO.

DE ELEEMOSYNA.

Cum ergo facis eleemosynam, noli tubâ canere ante te, sicut hypocritæ faciunt in Synagogis & in vicis, ut honorificentur ab hominibus. *Matth. 6.*

PRINCEPS CELSISSIMÆ,

SI damnantur à Christo Servato- *Ludovici*
re vani illi mortales, qui prava *XIV. frater*
intentionis veluti tabe, actiones *unicus.*
quasque sanctissimas vitiare solent atque corrumpere; qui id spectant unum in stipe pauperibus erogandâ, ut superbia suæ velificentur, veniantque in sanctimoniam non vulgaris opinionem; quanto potiori jure, majorique animadversionis se-

IN

veritate, immisericordes illos damnari convenit, qui tot egenorum gemitibus surdi, ad extremam penè inopiam reductis opem ferre, eorum egestatem ac miseriam sublevare non curant. Postremum enim hoc malum, annon priore gravius? ac, quid profit, christiani Auditores, docere, in levandâ proximi calamitate, quid debeat vobis esse propositum, cum, quid in eâ re facere vos oporteat, ignoretis; certè, si ex operibus istuc vestris judicemus, haud satis vobis persuasum esse videatur. Tamen divina lex eleemosynam non imperet, an satis non sint insiti à naturâ sensus?

HÆC sunt, Princeps Celsissime, præclara illa virtutis semina, quæ nata tecum & adulta excoluisti jam olim tam studiosè. Si sunt dynastæ divini Numinis imagines quædam, ac, si misericordia præcipuus est divinitatis character, affirmare ausim in Regiâ Celsitudine tuâ pulcherrimos elucere excellentis hujus exemplaris colores. Videmus Principem beneficum, præcipuâ voluntatis inclinatione eò propendentem, ut bene de alijs mereatur, ut benignè alijs faciat. Principem liberalem ac magnificum, quem juvat dona sua dispensare, in eoque magnum se putat ut beneficijs non tenues minus, quam magnos ornet & excelsos. Principem, qui comitate semper obviâ, facili affa-

ru, blando urbanitatis illicio, ore semper
renidenti, vultu, in quo lenitas eminet, tan-
tum ad se accedentibus fiducia addit, quan-
tum ipsius Aulae pompa, quantum generis
splendor, quantum personae dignitas & am-
plitudo, venerationis affert ac reverentiae.
Principem naturam propentum ad misericor-
diam, ad aures calamitosis admovendas, ad
eorum causam remque ipsam tuendam sem-
per paratum. Non sunt haec laudes, Prin-
ceps Celsissime, de earum genere, quae dy-
nastis tribui per assentationem solent, &
quales eos esse oporteat, magis nonnun-
quam significant, quam qui sint re ipsa. Ni-
hil dico quod centies jam ante non dixe-
rint, dicantque quotidie propalam ut ego,
& tam aperte quam ego, qui mihi dicenti
auscultant, & quorum voluntates arctissi-
mis habes amoris vinculis tibi devinctas.
Justa prorsus ac gloriosa possessio, quam
certam tibi & stabilem hactenus fecit, fa-
cieturque magnanimitas illa, quae se ostendit
in omnibus; nobiles illi sensus, illa naturae
bonitas, aliaeque tot virtutes heroicae, quas
admiramur, & si per te licet id me profari
quod muneris mei ratio, quod spiritualis u-
tilitas tua postulat, Principem efficere de-
bent non hominibus solum, sed & ipsi Deo
gratum & acceptum. Igitur de Eleemosy-
na pauperumque cura verba facturus, istuc
habeo praeter ceteris, quod mens in eo mea

cum Celsitudinis tuæ mente planè consensit; quòd rectissimis ejus studiis obsequor, quòd cum ea conspiro.

Videntur PP. antiquissimi eo in argumento eloquentiam suam omnem exhaustisse. Vix unquam Chrysostomus sermonem habebat ad populum, quin excurreret in charitatis & misericordiæ commendationem; unde & eleemosynæ concionatoris nomen invenit. Sed priusquam proponimus quæ sumus hodie dicturi, præsidio cælesti firmanda est imbecillitas nostra. Quapropter sanctissimam misericordiæ Matrem id ut à Deo nobis exoret, Angeli verbis salutemus.
Ave Maria.

Nihil magis vulgare, christiani Auditores, quàm audire, qui de eleemosyna, de excellentia ac fructibus multa passim prædicent; de ejusdem præcepto ac necessitate rarus est, aut certè non valde jucundus sermo. Qui stipem pauperibus nullam erogant, istuc religioni vulgò non habent, nec peccatis annumerant in sacro pœnitentiæ tribunali. Qui vero libenter eam erogant, inquit Chrysostomus, stipem illam suam operibus adjungunt, quæ communi christiano-rum penso & officio sponte superaddi solent. Egenis subveniunt, at in eo tacitè plaudunt sibi ipsi, quòd præter consueta officia fiat à se nonnihil, in eâ se cogitatione
amant

amant, eâ se oblectant; sive ut nihil dandi potestatem penes se semper retineant; sive ut dati tribuant sibi meritum omne. Constat tamen divinâ lege teneri nos ad egentium penuriam opibus nostris sublevandam. Lex autem illa adeò severa est, ut ex ejus observatione animæ nostræ salus pendeat. Non fraudat vos Deus eleemosynæ vestræ merito: at æquum profectò non est ut quo potest, semperque potuit, eleemosynam vobis imperare, jus ei suum aut adimatis, aut adimere tentetis. Ut alterum, non negat, ita non debetis alterum in controversiam vocare. Atque ut eâ in re plenè vos, ut par est, ipsi submittat, tria sunt vobis tenenda firmiter. Primum, eleemosynam non suaderi à Deo, sed præcipi. Alterum, non esse hoc vagum & incertum præceptum, sed quod circa rem certam versetur. Tertium, præceptum illud observandum ordinatè, atque ex charitatis præscripto. En concionis hodiernæ partitio omnis. Aio, eleemosynam præceptam esse à DEO, & in quo præceptum illud nitatur, docere constitui. Aio, materiam quandam assignatam à Deo & eleemosynæ destinatam; atque hanc statuere, ac definire propositum habeo. Aio denique, nonnullum in eleemosynæ largitione tenendum ordinem, quem pariter declarare consilium est. Tria autem illa doctrinæ moralis capita gravissima, ex ma-

ximè vulgaribus Theologorum principiis evoluerè conabor, Neque enim existimetis singularem me & rigidam plus aequo doctrinam allaturum hoc loco. Cùm agitur obligatio gravis, quæ noxam involuat lethalem, nihil dictum oportet, quàm quod verum, & certò verum est. Præceptum, Materia, ordo eleemosynarum, totidem erunt hodiernæ concionis partes & capita.

PARS I.

EST aliquod eleemosynæ præceptum. At qua re potissimum niti, quando, qua in necessitate pauperis obligare illud dixerò? hæc capita sunt totidem à nobis exponenda, quæ quæ attentionem vestram omnem postulant. Esse aliquod eleemosynæ præceptum, constat utique inter omnes. Id disertè significat Christus in Evangelio, & est pœna proposita tam gravis, ut factis sit violatum illud à te semel, æternam ut animæ damnationem incurras; ut sententiam hanc inaudias formidolosam; *discedite à me maledicti.* At quò ituri tandem illi sunt? quibus suppliciiis addicendi? æternis ignibus, *In ignem æternum.* Quid ita? quoniam, *inquiet Christus, elurivi & non dedistis mihi manducare. Infirmus & in carcere, & non visitastis me.* Hoc est, quia in egenis, qui fratres mei, qui membra mea sunt viva, ad summam rerum inopiam sum redactus, nec facul-

facultatibus me vestris sublevâstis. *Nudus & non cooperuistis me.* Res mira, inquit Chrysoſtomus; hoc unum crimini datur in Evangelio; quasi hoc unum debeat venire in disquisitionem; eoque tantum summi judicis Christi sit referenda severitas, ut divitum in pauperes duritiem & inclementiam olim damnet. Fieri autem non potest, subdit Chrysoſtomus, ut Deus ille, qui tam æquus est parte ab omni iudex, ob neglecta consilia sua æternis suppliciis quemquam addicat. Est igitur à Deo datum aliquod eleemosynæ præceptum. Planè convincit, paucisque verbis quæstionem decidit hæc ratio. Pergamus porro, & videamus, qua potissimum re nitatur eleemosynæ præceptum; hinc enim tanquam è divissimo fonte moribus vestris informandis necessariam lucem non solum hauriam, sed & potentissima rationum momenta, quæ vos excitent ad observandam legem tam gravem, & cujus violatio in tam horrendos casus sit vos immissura; qua, inquam re nitatur eleemosynæ præceptum; hoc notatu dignum est. Duplici jure, responder Angelicus Doctor, supremo, Dei dominio, & egestate proximi, quibus ex principiis deducitur obligatio tam gravis ut eleemosynæ præceptum, sit divitibus non merum præceptum, sed juris naturalis, ac divini præceptum: cujus onere potestas proinde nulla terrestris eximere

*Ibid.**Ibid.*

mere eos possit. Auscultate, nec finite pe-
 rire vobis quicquam ex illa morum doctrina
 Et verò, christiani auditores est bonorum
 vestrorum potestas ac dominatus penes De-
 um; est illorum proprietarius. Vos eo-
 rundem, factâ vestri cum Deo contentione,
 si rectè ratiocinabimur, œconomi duntaxat
 ac dispensatores quidam habendi. Hoc fi-
 des, hoc ratio demonstrat. Igitur cum Dei
 sint bona vestra, domini jure, debetis ea
 propter illi clientelare officium; debetis
 vectigal; debetis perenne servitutis vestra
 monumentum. Ac quoniam penes illum
 est proprietas ipsa bonorum vestrorum, eo-
 rum fructus percipere eum oportet. Quid
 agit DEus? vectigal illud, fructus illos, pau-
 peribus addicit & consecrat. Hoc est, cum
 non deceat per se ipsum, ac pro se tributum
 illud exigere, per pauperes ipsos exigit, aut
 potius, pauperes, qui illud exigant, substi-
 tuit suum in locum. Itaque eleemosyna,
 quæ charitatis officium est ac misericordia,
 prout pauperem respicit, est quoad Deum,
 clientelæ, est servitutis officium. Atque
 hoc ipsum est, quod præclara illa significat
 spiritûs sancti sententia. *Honora dominum
 de tua substantia.* Animum, quæso vos,
 advertite. Hominem jubet, bonorum,
 quæ sunt ab eo accepta, oblatione, Deum
honorare; quod fit, inquit Leo Papa, cum
 homo clientis & obnoxii tributa pensat.
 Tributa

Tributa honorifica, quando quidem DEO sunt honori; sed pauperibus, in quos ejusdem providentia ea transtulit, similia utilia ac fructuosa. DEUS enim, iterum dico, suo loco pauperes constituit, suos veluti quæstores; estque Eleemosyna, ratio unica ac via, qua, quæ Deo divites debent, persolvant. Quapropter de pauperibus dum sermonem habet Petrus Chrysologus, valde honorificum iis munus attribuit. Eos appellat caelestis fisci præfectos, manumque pauperis spectari vult, ut ærarium Dei terestri. *Gazophylacium Dei, manus pauperis.* Cujus ergo criminis teos se faciunt, cum pauperis divites obliviscuntur, cum debitam stipem subtrahunt. Peccatum illud nunquam sortasse tale vobis visum est, quale ego cogitatione complector, & scriptura ipsa significat. Aio, hominem divitem, qui Eleemosynam pauperem fraudat, perduellem esse, qui domino tributum abnuit; superbum esse clientem, qui servitij, jugique impatiens, justæ se subtrahit dominationi. Forma excellens, qua, hinc Dei præstantiam, inde, Eleemosynæ naturam agnoscimus. Ex his quippe duo deduco, quæ nec satis percipi, nec satis vehementer inculcati possint. Primum, Eleemosynæ necessariò humilitatem adjunctam esse oportere; ac non modò idoneum eam opus non esse animis inflandis, ut hominem potius contineat in-

tra

tra submissionis fines; ut secum velut habitare compellat & in tenuitatis suæ notitia versari. Quid ita? quoniam Eleemosyna, subjectionis est, datum divinæ majestati, testimonium. Non fert autem natura, ut se quis offerat ob jugum, quod gestat, servile, & ab ipsa fidei & obsequii sui professione decus trahat.

VIDIT hoc nimirum Abrahamus, cum Domi suæ tres olim Angelos accepit pannoso tectos pauperum habitu ac vestes. Notant factæ litteræ, sanctissimum virum, excepturum novos hospites, abjecisse se, & provolutum ad eorum pedes, cum tres adessent, unum duntaxat adorasse. *Tres vidit & unum adoravit.* Quid hoc rei sit quaerunt interpretes. Unumne de tribus, an præter tres, quos cernebat, mente sursum erectâ, quartum, quem non cernebat, adoravit? sunt qui existimant, vel ab eo tempore patefactum esse illi ineffabile factæ Triadis mysterium, & unitus cultum, in trium conspectu velut quandam esse fidei professionem, qua Deum unum, tribus in personis agnoscere se significat sanctus patriarcha. Ita Augustinus non aptè minus, quam ingeniosè. Videtur tamen Hieronymi genuina magis expositio; malimque cum eo dicere, Abrahamum conspicatum tres pauperes, prono corpore DEUM adorasse; quoniam

cenâ

cœnâ hospitali peregrinis tribus appositâ, tributum Deo quoddam pensurus erat è suo censu. Quasi fuisset Abrahamo propositum ostendere, quo ex fonte Eleemosyna, ad quam se accingebat, proficisceretur, & exemplo suo docere, quo animo nos eam ipsos erogare oporteat. *Tres vidit & unum adoravit.* Hoc enim est, inquit Chrysostomus, quod primùm debet venire in mentem, cum egentibus impertimus è re familiari. Est enim Eleemosyna divini cultûs species quædam. Hic primus sensus, quem in nobis edere, quo fidem pectus nostrum implere necesse est. Hic primus, inquam, Religionis sensus in Deum. Quid hac Eleemosynâ pato? supremum in me DEI dominium sum agniturus. Deo sum testaturus, ipsum, & Deum, & creatorem meum esse. Ita se res habet domine DEUS; & eam ob rem deserto & abjecto pauperi subvenire consilium est. Cùm ejus calamitatem levabo, nihil dabo utique tibi; quid enim dero tibi, ô DEUS meus? ditior es, ego infirmior. At enim vel ex eo ipso fateri volo infirmitatem meam; volo vel ex eo confiteri, tuas esse possessiones meas omnes; nihilque habere me, quod tibi vectigale non sit: ita, inquam, affectus sit oportet, quisquis Eleemosynæ præcepto satisfacere vult, ut christianum hominem decet.

Hinc

Hinc & aliud consequitur, Eleemosynam, si restrictè præceptum observes, respondere facultatibus & earum quantitati oportere. Deus enim, christiani Auditores, qui cuncta temperat ac regit ex sapientie suæ legibus, qui *cuncta in mensurâ & numero & pondere disposuit*, tributum illud à vobis exigat, pro bonorum vestrorum, quanta quantitas est, ratione. Non hoc terrenis principibus usuvenit: politicis sæpe rationibus, quas ipsa firmat necessitas, adducti, graviora tenuioribus imponunt vectigalia; dum locupletiorum opibus parcunt. At Deus, cujus lex est nulli subjecta necessitati, & apud quem nullum & conditionis discrimen, nihil remittens de suo jure, unòque habens ordine mortales omnes, tributum imponit in bona vestra omnia, in magna vivitis rerum copia? copiosum à vobis expectat vectigal: Est autem hominis sibi plus æquo blandientis, aut potius fallentis seipsum, levla quædam & minuta pauperibus erogare; cum suppetit unde illis affatim, & copiosè tribuatur. Error iste est, inquit Ambrosius, divitem christianum compellans; *non est Eleemosyna, è multis pauca largiri. Quam in rem & hoc addit sanctissimus Doctor; non ergo quid fastidio expuas, sed quid Religionis affectu & studio conseras, pensandum est.* Quasi dicat, non est eleemosyna, operis quædam accessio, & gratuitum munus, sed

sed nomen, quod in te transcripsit. Neque satis est dare pauperi domus tuæ rejectamen, aut nescio, quæ luxus tui frivola temerè projecta, aut efflagitationis data importunitati, quod fecisti fortassis hæctenus; quoniam ita agere cum conditore tuo, partiri bona tua cum eo tam malignè, est DEum non curare, est contemnere. *Non ergo quid fastidio expuas.* Vultis autem quæ sunt illi debita dissolvere? colligite vosmetipsi, facultates opesque vestræ quid ferant considerate. Ad sanctissimam rationis æquitatem eleemosynas vestras exigite. Videte num justitiæ, num legis præscriptioni respondeant ex æquo, num sufficiant, num largæ, num plenæ illæ sint. Hoc enim vobis metuendum est, auctore Ambrosio, ne, dum mercedem speratis ob datum, pœna irrogetur ob minus datum. *Metuendum est enim ne plus plectaris ob retenta, quam compenseris ob data.* Quæ est autem sæculi nostri, etiam inter christianos, labe & intemperantia? liceat mihi per vos, Auditores, patefacere illam hoc loco, & ante oculos vobis proponere ad pudorem, si vultis, non infructuosum: quænam est, inquam, injusta divitum nostrorum ratio? nimirum euncta illi, præter eleemosynas, bonorum suorum fructibus metiuntur: familiam, vestem, habitationem, instructum & suppellectilem volunt, pro censûs annui ratione;

ac sæpe longè extra rationem illam sumptu
 & magnificentia prodeunt. Quò enim
 mundana non progreditur intemperies?
 solius eleemosynæ impensas studet nemo
 annuos ad reditus accommodare; quam
 quam ea res una necessariò id postulet. E-
 nimverò bonisne suis divites eleemosynas
 metiuntur? ecquam proportionem & com-
 parationem habent impensæ factæ in ege-
 nos, & ea, quæ tot alias in res profundunt?
 hoc est, sũntne divites tam magnifici in E-
 leemosynis erogandis, quàm superbi in ve-
 stibus; quàm splendidi in mensâ; quàm
 profusi in ludo; testes eos ipsos appello.
 An maxima pauperes habent ab iis egesta-
 tis subsidia? an stant per eos pro chodo-
 chia? an per eos minuitur tot ægorum
 mæror? an per eos tot vinctis succurritur?
 fit quispiam fortunis eversus; fit vexata
 provincia; inclinēt in casum pia quæpiam
 domus; an spes in ijs præsentis auxiliij lo-
 canda? an non è contrariò, à fortunæ me-
 diocri hominibus, quæ Dei benignitas est,
 majora petuntur rebus egenis præsidia?
 quot hac in urbe primariâ homines pij ac
 religiosi, quibus, præter necessaria ad vitam
 tolerandam, cùm, aut fermè nihil, status
 suppeditet, ita tamen rem familiarem tem-
 perant, ut è necessariis illis facultatibus haud
 pauca superent, unde aliorum tenuitas su-
 stertetur? dicamne? quot pauperes majorem
 in

in pauperes præstant charitatem, quàm principes, quàm opulenti illi, qui primas in mundo sedes occupant, & sunt à DEO bonis terrestribus cumulati.

Attamen lex generalis est & absoluta, ut cuiusque fortunis Eleemosynæ respondeant; ac fide constat, nos ex ea proportionem tanquam regula, esse à Deo judicandos. Bona vestra cum Eleemosynis vestris, aut Eleemosynæ vestræ cum bonis vestris ad ejus tribunal compositæ, hæc sunt christiani Auditores, quæ, aut innocentes vos facient, aut reos. Quid ita? quoniam cum legitimus is sit omnium dominus, quo pluribus vos donis ornavit, eò jure suo potiore, tributum ob illa clientelare exigere à vobis potest, quod & admonet ratio ipsa. En primum præcepti Eleemosynæ fundamentum, Dei videlicet supremum in homines dominum. Quodham alterum? egestas & inopia proximi, cui subvenire, nos ex justitia & charitate, Deus jubet. Adeste animis. Ex justitia, hanc enim ob causam, eamque unicam, ad præcellentem illum prosperitatis gradum vos Deus evexit. Est enim illa detrahenda vobis opinio, non minus ipsâ factisque vulgatis, quàm falsa est solâ mente & cogitatione spectata; vobis, si opibus abundatis, vobis, inquam, solis, vos abundare. Abhorret hoc à Dei sanctissimis consiliis, abhorret ab ejus instituto.

Divites estis; quibus? iis, quos tristis ege-
 stas premit. Si nemo egeret in terris, au-
 deo dicere, Deum, qui supremus est condi-
 tionum omnium moderator idem & arbiter,
 his possessionibus ac fortunis nunquam vos
 aucturum fuisse. Quid igitur & spectavit &
 spectat? ut sitis in curandis pauperibus, ipsi-
 us vicarii, adjutores, ministri. Hoc specta-
 vit: eam vobis provinciam destinavit, quae
 multò vobis gloriofior, multò pluris, quam
 opes vestrae omnes, vobis facienda. Quan-
 tum est enim nobis homunculis, Dei pra-
 potentis vicarios & administratos esse? perci-
 pite quid velim. Si Deus per semetipsum,
 nullius interpositi, pauperum curam susce-
 pisset, eorum egestati consulens, necessaria
 suppeditasset abundè, atque eo modo qui
 Deum decet. Vos igitur supremi Numinis
 adjutores, & vicarii cum sitis, quo par est
 modo vos illis subvenire? prorsus ut Deum
 decet. Ea est cura quam in vos transtulit:
 ea provincia, quam tradidit. Pauperes vo-
 luit è charitate pendere vestra, ut haec subje-
 ctio, mutui usus ac societatis inter vos & il-
 los vinculum quoddam esset. De reliquo,
 hinc colligo Eleemosynam, merum non
 esse, nec gratuitum charitatis fructum; si
 quidem pauperi tantum datis, quod accipi-
 stis pauperi, quod accepistis in pauperis uti-
 litatem necessariò cessurum. Hinc colligo,
 si pauperibus non prospicitis, si eorum ege-
 statem

statem non levatis, aut non levastis prout fert conditionis vestrae ratio, non modo contumeliis afficere vos ac deformare divinitiam providentiam, sed & extinguere quodammodo atque delere: quamobrem? quoniam quantum est in vobis, imperfectam eam facitis ac vitiosam; quoniam pauperum in eam querimoniis locum datis; quoniam à vestra immisericordiâ ansam sumunt multiplicem ac speciosam de eâ obloquendi, ei obrectandi, verbis eam contumeliosis & impiis conscindendi, eam de caelo detrahendi.

At enim creditis, Deum, gloriae suae non indormientem, nec surdum probrosis criminationibus, queis in eum, per sordidam avaritiam vestram, utuntur illi, non effecturum, ut ea in vos vestrumque caput recidant, flagellis immisis eò saepe gravioribus, quò sunt vobis minus cognita. Non loquor de casibus illis adversis, quibus premuntur, eo permittente, diuites adeò immisericordes ac restricti. Nihil dico de luctuosis illis domorum everisionibus, de plagis illis ab justo pauperum ultore ac vindice, nec opnatò inflictis. Si fortunis vestris parcat nonnunquam, eò magis vobismetipsis, eò magis animis vestris metæere vos oportet. Pauperes obliviscimini: sunt qui non obliviscantur. Vos evexerat Deus ad eorum subsidium: sufficientur

vestrum in locum, qui sint eorum tutores ac patroni: sed locum apud pauperes vestrum in terris occupando, paratum vobis apud Deum, locum pariter vendicabunt.

Rom. 37.

Ex charitate. Quinam ah! sunt calamitosi illi, quorum hodie causam agimus? non illi ipsi, quicumque tandem estis, Auditores, non illi ipsi fratres vestri sunt? non illi *carosunt vestra*, hoc est, homines ejusdem, ac vos, naturæ? non, Dei, ut vos filij, ad eandem ut vos, gratiam, ad eandem, ut vos, gloriâ vocati? non sunt cohæredes, ut vos, Christi? qui fieri autem possit, inquit Joannes Apostolus, ut, cum sitis tam arctè illis, & nexu non uno, conjuncti, vestram illis benignitatem, premente fortunâ, ac misericordiam claudatis? aut, si arctis in rebus opem non

Rom. 5.

fertis, amore & *charitate Dei* quis vos ornatos dixerit? quod si divino amore excidistis, in hostibus utique suis habet vos Deus. Si estis Dei hostes, ergo ob præceptum ejus aliquod violatum; idque aliud esse nequit quàm eleemosynæ præceptum.

1. Jo. 3.

Qui habuerit substantiam hujus mundi, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauserit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo?

Neque existimemus, præceptum illud non pertinere nisi ad graviores quasdam ac rariores rei familiaris angustias. Cum dico,

tum

tum iustitiæ, tum charitatis lege teneri nos ad proximorum inopiam levandam, quid intelligi volo? inopiam illam vulgarem, quæ nobis passim obvia est, aut, quæ latens in occulto, moveret nos haud dubiè, quantumvis vulgaris, si in ea vestigandâ & cognoscendâ, plus operæ poneremus. Est enim & alius non minus evidens error, omnibusque humanitatis legibus contrarius, si quis sibi in animum inducat, eleemosynæ legem in summis extremisque rei familiaris angustiis severam tantum esse. Præter has, sunt & aliæ graves, & frequentiores angustia, christiani Auditores; ac, si fas sit in gravibus illis angustiis non subvenire pauperibus, quomodo Christus, cum tot reprobos olim condemnabit, eorum damnationem, voluntariæ pauperum oblivioni, ut præcipuæ illius ac potissimæ causæ, & quàm meritò tribuat? suntne tot divites adeo immisericordes, pauperem ut conspiciant inopia enectum, in extremo penè versantem discrimine, ac jamjam animam agentem, & opem ferre poscenti, ac salutem non curent? suntne tot ærumnosi interitis, tam deserti, tam bonis destituti? hinc Theologi colligunt, verba Christi non intelligenda solum de penuriâ extremâ, sed de eâ, quæ in oculos frequentius incurrit, cuique subvenire, cum est situm in nobis, jubemur, æternæ damnationis pœnâ proposita.

positâ. Adeò, ut ex mente Theologi doctissimi, (floruit is seculo superiore) qui statueret, aut re ipsa statuit apud se, non nisi extremam pauperum inopiam levare, graviter eo ipso peccet, pœnaque teneatur sempiternâ. Quoniam is est erga Deum ita affectus, ut divinæ legi voluntas ejus directè adversetur.

Luc. 6.

Acerba vobis, divites mundani, acerba & luctuosa prorsus dogmata, quæ & terribile illud in vos anathema jactatum à Christo plus satis confirmet; *va vobis divitibus.* Quid ita? quoniam opulentia illa vestra habet plerumque alterutrum ex his duobus? ut aut cupiditatis sitim & ardorem accendat habendi, ne dum extinguat; aut in sensus, sui que ipsius amorem altius immergat. Hi duo sunt vestra in pauperes immiseri cordiæ fontes; quoad enim cæca vos avaritia tenet, nulla non re accrescere vultis rem vestram, nullâ diminui: opibus opes, possessionibus possessiones cumulari, semper accipere, nunquam dare. Quid dico? vel si spoliandus pauper, et, quæ misero superant paucula quædam, rapienda hostiliter, tantum abest ut fortunæ prementis injuriæ propulsentur; si opprimendus idem ille, ad diram, quæ vos exedit, famem explendam, quid non fit, tantum abest ut jacenti & abjecto amica & benefica manus porrigatur? non jura proculcantur sancti.

sanctissima? quæ vis, quantumlibet ini-
qua & aperta, non adhibetur? quæ savitia,
quæ barbaries tam immanis non ex-
promitur? aut cum toti sitis in corporis ob-
sequio, in titillandis sensibus toti, vestra
tantum attenditis, vestra tantum vos mo-
vent non aliena. Conflictetur ille cum rei
familiaris angustia, vitamque trahat ærum-
nosam: langueat hic porrectus in palea, ac
morbis penè confectus: hæc sobolis nume-
rosæ clamoribus lacerata pectus, sentiat do-
lores omnes natorum, nec possit assiduis
eorum quæstibus aliter quam sterili fletu res-
pondere; ut sunt externa vobis hæc mala,
nec ad vos aspirant, modicè vos tangunt.
Modò voluptates non desint, quæ sensibus
vestris lenocinentur: modò benè & com-
modè sit corpori vestro; his contenti estis,
& cæteris ne desit quidpiam, haud vos
admodum sollicitat ea cura. At enim curæ
sunt illi Deo; & veniet dies, cum eorum
coget vel invitos meminisse; cum ad pur-
gandam providentiam suam, vendicandi-
que pauperis causâ, meritas à vobis pœnas
reposcet: cum par pari referens, quales
vos sensere inopes, talem vos illum judi-
cem sentietis, hoc est, misericordiæ pror-
sus expertem. En, christiani Auditores,
quæ privatim ac diligenter attendere & con-
siderare vos oporteat, noxisque pœniten-
tiæ sacramento abstergendis, annumerare.

K 5

En

En unum è gravissimis christianorum officiis, in quo Rectorum animarum vigiliam & severitatem meritò requiram; Dei si quidem gloria & proximorum utilitas agitur. Attamen cum vobis persuasum sit de eleemosynæ præcepto, nôsse jam cupitis quæ illius materia esse debeat; hoc ipsum docebit pars concionis altera.

QUI Eleemosynæ præceptum firmis rationibus constituit, non assignatâ illius ac fixâ materiâ, id unum perficit auctore doctissimo Parisiensis Ecclesiæ Cancellario Gersone, ut infirmis & anxie religiosi hominibus scrupulum injiciat, turbetque; duris & immisericordibus det imprudens auctoritatem peccandi. Turbat, inquam, ille & sollicitat non satis firmas hominum mentes, quæstionis implicans difficultatibus, queis expedire sese non valent; duris & inhumanis dat auctoritatem peccandi, vanas rationes suggerens, quibus divinam legem ejusdemque vim eludant. Perinde facit, addit ille idem Doctor, ac si pauperi nomina transferat in divitem, sed nomina quæ fundo careant pignoratitio; nominalitiosa & impedita, quibus haud dubiè pauper excidet, divite, quasi pro jure suo, solutionis onus semper detrectante. Expediit autem, imò necesse est, ejusmodi malis occurrere. Atque hæc sunt quæ apud Theologos

logos eam in rem reperio. Docent illi, in communi pauperum necessitate, divitum superflua eleemosynæ materiam esse oportere. Hoc primum ponunt illi, idque firmissimis rationis ac fidei placitis subnixi. Hærent quippe in disertis illis Apostoli verbis, *vestra autem abundantia inopiam illorum suppleat.* Quod autem abundantiam Apostolus vocat, aliud nihil est, quam superfluum illud ipsum de quo loquimur. Stant unanimi Patrum iudicio, qui de superfluo illo semper loquuntur, tanquam de bonis, quorum divites sunt tantum velut depositarii ac dispensatores; tanquam de bonis, quæ retinere nequeant miseris & extremis temporibus, citra summam injustitiam, atque ut Ambrosius sentit, citra furtum; hæc enim est sancti Doctoris mens, cujus doctrina, in iis quæ ad mores attinent, est perquam accurata, nec severa immodice. *Non enim majus crimen est habentibus tollere, quam cum abundas, indigenti denegare.* Stant Aquinatis ratiocinatione, ab ipsâ rerum naturâ, ductâ, & primo illo ordine, in quo creatæ à Deo fuerant. Primitus enim, inquit Angelicus Doctor, hoc est, priusquam esset homo per peccatum nudatus primigeniâ illa sanctitate, quæ desideria, affectusque ejus omnes ita compositos tenebat, communia erant bona omnia; quæ, si postmodum partiti homines voluit,

2. Corint.
Cap. 8.

voluit, id spectavit, ut & peccato consti-
 tueret modum, & pravam hominis cupidi-
 tatem comprimeret. Partitio autem illa,
 subdit idem Sanctus Doctor, non esset Deo
 tribuendum opus, si aliorum superflua, non
 essent cum alijs communicanda. Et
 verò, si ritè res aestimentur, superfluum
 nihil est conditum à Deo; ac quod eo no-
 mine censetur, non est per se & absolute
 superfluum dicendum. Aut, si vultis, quod
 diviti superfluum est non est pauperi. Di-
 viti superfluum est pauperi necessarium,
 Est hoc utique providentiæ mysterium Au-
 ditores, & ejus quæ est infinite sapiens. My-
 sterium providentiæ, quod evolvit Aposto-
 lus, dum ad Corinthios scribens, ostendit,
 Deum ea ratione ac viâ primam illam ac be-
 atam restituisse bonorum æqualitatem. *Ve-
 stra autem abundantia illorum inopiam sup-
 pleat, ut fiat æqualitas, sicut scriptum est,
 qui multum, non abundavit; & qui modic-
 cum non minoravit.* Quemadmodum de
 Mannâ scriptum legimus, quod ita in po-
 pulum hebræum viritim dividebatur, ut ali-
 us alio plus minusve non haberet, seu
 multum collegisset, seu parum. Ultra
 progreditur D. Thomas, ac contendit, di-
 vitis interesse, ut fuerit ita à Deo constitu-
 tum. Quamobrem? quoniam si diviti su-
 perfluum suppeteret non præstandum pau-
 peri, & cujus ratio non esset reddenda jam
 super-

superfluum illud non modò non esset donum caeleste, sed ab irato Numine acceptares, utpote quæ maximam salutem moram & impedimentum esset illatura. Verè enim hoc dixero, nihil salutem & esse, & esse posse magis formidandum bonorum superfluitate, eorum præsertim, quorum dispensatio vitiosi sui ipsius amoris est arbitrio permilla. Dei ergo in divites misericordis ac providentis fuit, adimere ipsis potestatem, qua procul dubio fuissent abusuri, nec superfluum concedere illis, quàm ut id ipsum cum egenis partirentur. His principijs Theologi nituntur. Ut ut est, inter omnes convenit, superflua bona, eleemosynæ materiam esse, vobisque ea in pauperes erogandi, prout eorundem necessitas postulat, impositam esse legem. Numquam autem decrit ejusmodi necessitas ac penuria, pergunt Doctores; abundè semper calamitates aderunt, quæ superfluum illud exhauriant, si modò divites ab officij sui religione non declinent. At enim quid esse dicam superfluum illud? en gravissima & scitu per necessaria quæstio, quam & evolere hoc loco, operæ pretium erit non leve. Si Theologos consulo, quid pronuntiant? hoc superflui nomen complecti quidquid necessarium non est ad statum & conditionem moderatè & honestè continendam. In eo hærent. At, vel inde ambitio, luxus, cupi-

cupi-

cupido, voluptas ad eleemosynæ legem
 abrogandam arma mutuuntur. Ex eâ enim
 superflui definitione causæ finguntur non
 perturbandæ solum legis ipsius, sed &
 penitus abolendæ; quas si non evertimus,
 nihil agimus. Accipite ergo, Auditores, quid
 immisericordiæ suæ avari & ambitiosi ho-
 mines obtendant. Ipsi si creditur, super-
 flui nihil habent. Facultates eorum om-
 nes necessariae sunt ad vitam in suo & pro-
 statu suo sustentandam. Respondeo ac di-
 co, duo super eâ re esse perpendenda. Al-
 terum, qui si status ille. Alterum, quid
 sit eo in statu necessarium. Qui status?
 Christiani, an ethnici proprius? verus an
 commentitius status? finitus an limitibus
 carens? Deumne auctorem agnoscat, an
 cæcam cupiditatem? hic enim est difficulta-
 tis nodus. Si status est limitibus carens, so-
 lis superbæ mentis tuæ cogitationibus sub-
 nixus, cuius errores ab ethnicis etiam ipsis
 fuissent damnati, cuius fastus immoderatus
 in scandalum vertat & opprobrium Ecclesiæ,
 ah! iam intelligo, qui fieri possit nihil ut
 superfluat in bonis tuis; qui fieri possit, ut
 necessaria etiam desint. Nam ad status il-
 los tuendos, vix sufficiant opes immensæ.
 Nunquam satis est tantum abest ut aliquid
 redundet. Hoc, inquam, intelligo. Ve-
 rum haud satis intelligo, quomodo Chri-
 stianus cum sis, ab erogandâ pauperibus
 eleemo-

eleemosyna, tali te vendices excusatione.
Etenim si status ejusmodi probentur; si fas
sit eos retinere, præcepto eleemosynæ quid
fiat? aut potius, quid pauperibus fiat? aut
potius, quid pauperibus fiat, quorum cau-
sâ, est præceptum illud hominibus datum?
unde superfluum ad eos alendos petatur? an
assiduè eam in rem miracula erunt patranda
Deo?

Sed omitto scrutari status illos vestros &
propius inspicere. Tales eos esse libenter
credo, quales eos vobis fingitis; quales
credere eos jubet præsumptio vestra. Specte-
mus tantùm quid in iis aut necessarium vo-
bis, aut superfluum videri possit. Super-
fluum, ut minimùm, appello, quod vo-
bis; non dico præcisè inutile, sed & est
apertè noxium. Ac ne verbis rem augere
videar, ex iis statibus vestris ea tantùm su-
mo, quæ eorum intemperantiam, vitia,
flagitiâque omnia fovere solent; atque hæc
fatis mihi sint, ut in iis superfluum esse de-
monstrem. Superfluum appello, Audi-
tores, quæ nequitia vestra, quæ puden-
dis libinibus illis quotidie impenditis. Tol-
le idolum illud quod colis penè religiosè, &
superfluum erit. Superfluum appello, mun-
dana scæmina, quæ expendis, imò pro-
fundis in sexcenta corporis ornamenta fri-
vola, quæ luxum tuum alunt, & erunt o-
lim fortasse æternæ reprobationis tuæ causa.

Am-

Amputa luxuriam illam aliquam ex parte, & superfluum erit. Superfluum appello, quæ dare non dubitas, in ancipites ludi casus, ludi inquam, qui non oblectat, sed mentem tenet, afficit, turbat vitæ ordinem, & quod gravius est, opes frangit, æternum animæ tuæ exitium affert. Omitte ludum, & tibi jam superfluum erit. Quid? habes unde acerrimis maximèque effrænatis appetitionibus tuis suppedites quæcunque postuleris, & persuadere vis nihil esse apud te superflui? superfluum in rem quamlibet suppetit, non suppetit in pauperes erogandum. Hæc sunt, Auditores christiani, quæ ex munere mei ratione, declarare hoc loco debui, & ut attentè consideretis etiam atque etiam rogo.

At, non licet superfluo illo uti ad amplificandam augendamque fortunam? En, christiani Auditores, en lapis, en scopulus, ad quem offendunt divites omnes mundani, illa crescendi, assurgendi, quemvis ad locum perveniendi cupiditas, citra modum & satietatem ullam. Dicat aliquis, an damnanda cupiditas illa est? loquendum enim accuratè, & ad acerrimam Theologiæ normam voces omnes dirigendæ. Loquamur utique, quando ita lubet, ex strictis ac rigidis Doctorum placitis. Favebunt illa mihi, nec metuo, ne, quam trado, doctrinæ vim usquam infringant. Nihil dico de ijs
qui

qui sacerdotijs & dignitatibus Ecclesiasticis cum sint ornati; quod è sacris superat redditibus, ponere vellent in parandâ sibi fortunâ splendente. Non ignorant illi, quibus fulminibus error ille sit ab Ecclesiâ percussus; sciunt doctrinæ moralis solutionem nondum eò usque progressam, ut eâ in re eorum ambitioni aliquantum & cæcæ obsecundaret cupiditati. Sciunt, qua severitate minus rigidi; magisque indulgentes Theologi differuerint de usu superflui illius, quod, ut pauperes nulli sint, ad divites non attinet sacerdotiis præditos; neque illi nescij sunt, profanum quemvis illius usum, Doctorum omnium consensu, sacrilegium esse. Quod si jam quærat, quò igitur illa sacerdotiorum multitudo; quæ tam acriter consecantur, quæ tam studiosè ambiunt; aucto si quidem officiorum pondere, ad illam honoris & gloriæ, quam spectant, amplificationem, nihil illa conferunt; idipsum est, Auditores christiani, in quo invita versetur oratio. Malim rem omnem conscientiæ ipsorum permittere, quam perstringere eorundem mores vocis libertate, quæ vobis haud satis probetur, ut illorum minus fortasse conducat utilitati. Revertamur itaque ad propositum & quæstionem universam. Estne injusta & mala, cupiditas altiorem ad statum assurgendi? non semper, christiani Auditores, aut, si vultis, non est

per se mala. Verum attendite ad conditiones, quæ requiruntur, ut talis non sit; & videte è desideriis omnibus, quæ teneri homines possunt, num sit ullum quod à periculo, & plerumque à perniciæ propius absit? volo licere tibi amplificare statum tuum. At qua ratione? ex Religionis tuæ sacrosanctis legibus. Liceat tibi, exempli gratiâ, magistratum illum dato pretio comparare, si modò iis virtutibus es instructus, quæ ad illum gerendum sunt necessaria; si divinam in eo gloriam potes promovere; si est è publicâ re. Cur enim reipublica, imò divinæ ipsius gloriæ detrimento, evehas te ad altiora? quot tamen videre est, qui se ita attollant? Dei intererat, ut vir ille nulla religione, nulla probitate præditus, nulla in alios auctoritate, nulla potestate valeret. Attamen quoniam opibus affluebat, ad summos quosque honorum gradus ascendit. Hunc excludebat à negotiis omnibus gerendis, ab omnique rerum administratione, incitiam ipsius, animus hebes ac rudis, sed quoniam natus erat in locuplete domo, tantum sibi sumpsit, pro eâ opinione quam habebat de seipso, ut in subselliis sedere, pronuntiare, sententias ferre non dubitaverit. At enim, si neuter animum induxisset augere statum suum, neutri superfluum, unde factis fecissent eleemosynæ præcepto, defuisset. Sed hæc hæc hactenus, de iis enim longum sit dicere, Volo,

Volo, christiani Auditores, fas vobis sit augere statum vestrum, modò intra æquos modestiæ fines vos contineatis, nec cupiditas feratur infinite. Quid ita? non solùm quia nihil est Evangelicæ doctrinæ magis contrarium, quàm infinita illa crescendi libido, quæ per se sola, Bernardo teste, flagitium est; verùm etiam quòd inde consequeretur, eleemosynæ præceptum, non nisi commentitiam quandam & inanem deinceps legem fore. Cùm enim tunc possent divites, pro suo jure, parci, abstinentes, tenaces esse in omnibus, liquet, nullum fore superfluum in terris; adeoque præceptum eleemosynæ nihil fore præter umbram quandam veteris legis, quæ majores nostros alligavit, quoad sæculi simplicitas arctos fines terminosque eorum ambitioni constituit, certæque affixit conditioni; sed quæ vim omnem amisit, ex quo pravis mundi legibus homines imbuti, magna spectare, magnam sibi fortunam parare didicerunt. Dicite, quæso, Auditores, consecrarium hoc defendine ullâ ratione possit?

Volo fas vobis sit augere statum vestrum, modò pariter crescant eleemosynæ vestra, & ponatis velut principium, partem illas esse, eamque necessariam, statûs vestri. Verùm hoc peto imprimis (mandate sedulo memoriæ hoc axioma) statum ut vestrum augere non liceat, nisi postquam pauperum

XIV

miseriis fuerit à vobis subventum, & quantum cum nova illa fortuna eorum miserie consistere poterunt. An est æquitati res magis consentanea? quid? assiduâ longâque parsimoniâ id laboras, christiane Auditor, ut te promoveas, ut amplo te colloques in statu, ut beatus sis, dum interea pauperes ingens malorum examen premet. Cum tuum esset venire iis subsidio, in eo totus eris avidè ut colligas, ut pares; & eorum velut insultans calamitati, fortunæ recentis splendorem ac pompam magnificè ostentabis. Non ita, Deus meus, non ita erit, dicere te, si christianus es, oportet. Scio quid à me postulet charitas proximi: nihil est necesse ut ditescam, ut altiorem provehar in statum, at necesse est pauperes ali. Mihi igitur ante omnia curæ erit, illis ut subveniam, ac quandiu egere eos videbo, quæ bonis meis superfluent, erunt mihi depositi loco, quod erogandum in eos, servandum tradidisti. Ita, inquam, loqui te decet; ac si necessitas urget extrema, non superflua modò, sed & statui tuo necessaria profundes. Quid ita? quoniam statu tuo charior tibi esse debet proximus, ac, si quid amputandum de statu tuo, ut fraternæ salutis consulatur, hoc enim vero est, quod perferre vos oportet, imò, ne frater pereat, ultrò amplecti. Ita omnis Theologorum schola.

Cum extremam autem dico proximi neces-

cessitatem, non eam intelligo tantum, quæ corpus, sed quæ bona, famam, libertatem respicit. Quid velim planum facio. Non te fugit, calamitose illi, ni quid pecuniæ contribuatur in ejus redemptionem, annos haud paucos languendum in carceris pœdore. Non te fugit, puellam hanc, ni maturè succurratur, pudicitia naufragium esse facturam. E necessariis, etiam ad statum, utrumque subleves, oportet. Quamobrem? quoniam est utrobique necessitas extrema. Sic censeo. Et hæc mea opinio non nata & profecta est è schola morum severiore; eorum ipsorum est quibus doctrina solutior attributa magis est, & crimini magis data.

Quot sunt ah! christiani Auditores, quot sunt dogmata, de quibus nondum satis persuasum est illis, qui christianam Religionem profitentur! *video quid dicturus es*, inquit Augustinus in ps. 38. (Ac fateor pratextum hunc unum morari me posse, nec facile labefactandum, ni jam res confecta sit à sanctissimo Doctore) *video quid dicturus es, filijs servio*: est alenda familia: sunt liberi matrimonio copulandi: unde colligis fas esse tibi bonorum superflua retinere. *Sed hæc vox pietatis*, Respondet Augustinus, *excusatio est iniquitatis*. Sic est, Auditores; causa illa, quantumlibet speciosa, nunquam vos excusaverit apud Deum. Sint li-

X
 R
 V
 beri nec ne matrimonio copulandi, si super-
 fluunt bona, debentur illa pauperibus, ex
 christianæ legis charitate. Est enim hæc
 lex vobis lata, nec habet quicquam, quod
 cum cæteris officiis vestris non rectè confi-
 stat. Sunt locandi liberi? at, non sunt
 pauperes obliviscendi. Si familia contigif-
 set partu numerosiore sæcunda, curas tuas
 natos per omnes dispensares utique, nec ul-
 lâ in re paterna sedulitas desideraretur.
 Paupere illo, quem vides, auctum te crede,
 & habe pro familiari filio. Egregia enim-
 vero laus, nec satis commendanda praxis,
 cum quis pauperes, qui Christum nobis ex-
 hibent, adoptat, & liberis suis ascribit. Sed
 incidimus in dura miseræque tempora; ne-
 mo non laborat ex annonæ difficultate; an-
 non igitur prudentis est prospicere in futu-
 rum, annuosque fructus recondere. Illic
 prudentia suadet, sed carnalis, sed vitiosa,
 sed exosa Deo prudentia. Nemini non
 malè est. Esto. Res ita se habeant. Quan-
 quam si extremam duntaxat speciem sequor,
 haud ita facilè fortasse concesserim. An un-
 quam enim fastus, & vestium luxuries, quàm
 his temporibus, major? & quis scit an non
 eam ob causam pœnas nobis irroget Deus;
 Deus, inquam, qui, ut sacræ litteræ loquun-
 tur, pauperem superbum odio habet. Ve-
 rùm esto, inquam, acerba sint & calamitosa
 tempora. Quid inde conficitur? si malè
 est

est omnibus, an pauperibus est bene? ac si mala, quæ pauperum sunt, divites ipsos premant, quo loco res pauperum esse dixerimus? quorum autem est sublevare qui graviora perpetiuntur, si non eorum qui leviora? igitur rectene argumentaris cum dicis, quoniam est calamitosa tempestas, fas esse tibi superflua tua bona asservare; quoniam, vel ob id ipsum, citra lethalem noxam, non licet, & lege privatâ teneris illam pauperibus impartiri. Terret vos moralis hæc doctrina, eoque spectare videtur, ut cunctis divitibus aeternam importet damnationem. Sed satis mihi sit respondere cum Gersone, non damnari divites per hanc doctrinam, sed, quoniam doctrinam hanc non amplectuntur, divites damnari per se ipsos. Et verò Epulonis Evangelici damnationem, aliam in causam non refundit Christus. Inde autem efficere, divites omnes damnandos, est malè sentire de proximo; scrutari velle divina consilia; temerè ac malignè de aliis judicare. Simus officiorum retinentes, inquit Augustinus, & ejusmodi argumenta nunquam in alios colligemus. Cùm erimus charitate in proximum & misericordiâ præditi, reperiemus eo in genere nobis haud inferiores, imò fortassis etiam superiores. Ut ut est, nolite, christiani Auditores, nolite abuti bonorum vestrorum superfluo, ac quoniam illud à vobis Deus exigit vestram

ad salutem, cavete, quaeso, ne illius usus in æternam damnationem vestram cedat. Cogitate relinquendum olim superfluum illud; & postquam Deo juxta & hominibus exosos tenacitas vos vestra reddiderit, adventante tandem morte, dimittendum; contra, si charitati, ut par est, maturè dedatur, animæ vestræ saluti profuturum. Cogitate, nulla re vos magis impetraturos à Deo bona etiam temporalia, quam si bona cum egenis vestra communicetis. Ita Christus disertis verbis. *Date & dabitur vobis.* Absolvamus. Præceptam eleemofynam esse, & quæ sit ejusdem materia docuimus; qui sit ordo in eâ eroganda servandus, jam accipite.

Luc. 6.

PARS III.

CERTO ab ordine perfectionem res omnes trahunt & commendationem suam; ac cum id agit spiritus sanctus, verbis ut declaret, Deum cuncta sapienter, atque, ut Deum decet, molitum esse, satis habet dicere, *in mensurâ & numero, & pondere eundem omnia disposuisse.* Quia & ipsa charitas, regina virtutum, ordo si desit, jam virtus non sit. Et verò sponsa in maximis donis à sponso acceptis numerat, quod ordinaverit in se charitatem. *Ordinavit in me charitatem.* Atenim, quærit Augustinus, quid est charitas ordinis indigens? nonne illius est, ordine cuncta disponere ac dispensare?

Sap. 11, 12.

Cantic. 2.

fare? non est ipsa potius ordo & rerum omnium norma? sic est, respondet sanctus Doctor, ordinata in sese est vera charitas, neque id boni est extrinsecus aliunde querendum. Sed est falsa charitas, quæ habet hoc proprium, ut ordinem ac modum nesciat. Hinc, pergit Augustinus, sponsa, quæ est animæ christianæ typus, dona duo excellentissima Deo accepta refert. Alterum, quod charitate ipsam instruxerit; alteram, quod in ipsâ ordinaverit charitatem. Ita ille interpretatur hæc verba, *ordinavit in me charitatem*. Quod autem Augustinus de charitate generatim & universè, de eleemosynâ, quæ charitatis pars quædam necessaria est, privatim dicendum. Igitur in eleemosynâ tribuendâ servandus ordo, idque ex Theologorum placitis, primùm pauperum, quibus debita, deinde divitum, quibus præcepta est, respectu. Videte, Auditores, ne quid vobis pereat è tam salutari doctrinâ.

Dico servandum esse ordinem quemdam, pauperum, quibus debetur, respectu. Nimirum quoad voluntatis propensionem eleemosyna, aut, ut planius loquamur, voluntas ipsa largiendi eleemosynam, debet esse generalis & universa, hoc est, debet ad pauperes universim omnes extendi, nullo secluso. Unum enim aliquem ubi primùm excludetis, jam non inerit verus charitatis

L s

spi-

spiritus. Colligat oportet hæc virtus in corde vestro, inquit Chrysostomus, quidquid est inopum in mundo & calamitosorum hominum, ut sunt reipsa divino in pectore collecti. Ibi, *in visceribus*, ut ita loquar, charitatis Dei, videbat Paulus mortales omnes collectos, ac videri nobis debent omnes curis nostris pariter digni. *Cupio vos omnes in visceribus Christi JESU.* Ad eò ut si possit charitas vestra patere tam late, quam proximorum miseræ, optetis miseris omnibus levare orbem universum, atque his Apostoli verbis compellare egenos omnes. *Cor nostrum dilatatum est; non angustiavimus in vobis;* en quippe veræ charitatis & christianæ misericordiæ forma ac veluti character.

Phil. 1.

1. Cor. 6.

PROV. 25. 21.

Matth. 5.

Quid dico misericordiæ christianæ? an non Judæis olim ipsis hanc legem imposuerat Deus, & cum eleemosynam largiri pauperibus jubet, annon in ijs ipsorum etiam inimicos vult esse comprehensos? *Si esurierit inimicus tuus, ciba illum; si sitierit da ei aquam bibere;* his significans, eleemosynam nullis finibus circumscribi oportere, atque ut loquitur Chrysologus, cum divinæ sit æmula misericordiæ, tam in inimicos, quam in amicos profundendam, quemadmodum *Deus solem suum super injustos, non secus ac super justos oriri facit ac splendescere. Si esurierit inimicus tuus ci-*
ba

ba illum. Quod si id Deus fieri voluit eâ in lege, per quam odisse inimicos, aut ex ijs certè aliquem, ut patres explicant, fas fuisse videatur; quid à nobis exigat, qui peculiari ac propriâ obligamur eleemosynæ lege, statuendum vobis permitto. Atque ex eo colligamus, quæ sit nonnullorum hominum cæcitas & error, qui, vel in ipsâ eleemosynarum distributione, cupiditates suas & naturalem voluntatis propensioneim duces sequuntur; qui his, quoniam sunt ipsis gratiosi, benignè faciunt; illis, quoniam ipsis non sunt accepti, nunquam gratificantur; qui honori ducunt & gloriæ, aliorum subvenire paupertati, dum interea in aliorum malis aut callet pectus, aut friger; hoc est, qui in erogandâ stipe, pravo sui ipsorum amor, in negandâ, naturali proximorum odio obsequuntur; hoc enim *spiri-* 1. *Cor. 2.*
tualibus etiam ipsis incogitantibus usuenit, hiccine est Evangelij spiritus? assuescamus. Auditores, christiana opera christiano ritu ac modo efficere, nec eorum bonitatem iniquitatis permissione vitari sinamus atque corrumpi. Eleemosynam ita largiri, non est virtuti operam dare, sed profanam eam facere. Si pauperibus Dei causâ subvenio, paratus sim oportet ad ijs indiscriminatim subveniendum, nullo prorsus excepto; ad Eleemosynam erogandam ubi ubi se necessitas ostendet, ac pro necessitatis modo, quem
 mihi

mihi Deus monstraverit; adeò ut, rem u-
 niversè sumendo, si major inimicum egestas
 premit, præferre eum cuius debeam. Hoc
 docet Evangelica lex quam profiteor; si
 non sum ita animatus, speciem tantùm cha-
 ritatis habeo, non charitatem ipsam. Quas
 enim Eleemosynas largior, nullius sunt apud
 DEUM meriti; & in iis premendis, quas
 nego, bis pecco. Quid ita? quoniam in
 illis, natura meæ propensione, in his odio
 meo naturali obsequor, & gravissimo chri-
 stiani hominis officio desum. Non quòd
 non liceat aliquando, imò expediat eà su-
 per re, rationem habere nonnullam; in eo
 assentior sapientibus morum Magistris, quòd
 existimem affines ac domesticos externis
 vulgò præferendos. Qui nullâ profusa ra-
 tione emergere valent ex egestate, iis, qui
 aliquod adhuc in labore & industriâ perlu-
 gium habent. Qui toti sunt in promovendâ
 Dei gloriâ & animarum salute, iis, quos
 propria utilitas & salus occupatos tenet.
 Illa præcipuè causâ S. Ludovicum olim per-
 movit, ut in viros sanctissimos Dominicum
 & Franciscum ætatis Apostolos suæ, tam
 largus esset atque munificus. Nulli rei pe-
 percit, eos ut protegeret & adjuvaret, quos
 habebat pro defensoribus Ecclesiæ, pro fi-
 fidei propagatoribus, ac divini Verbi dispen-
 satoribus indefessis. Non satis nunc for-
 tasse probetur pars illa Regiæ pietatis; at
 erat

erat, opinor, Ludovici pietas nihilo solida minus, quàm nostra. Eleemosyna ita ordinata, pauperum, quibus debetur, respectu, reliquum est ut divitum, quibus injuncta est, habitâ ratione, pariter ordinetur. Placeret autem istuc ad capita omnino quinque revocare, ne abutar patientiâ hac vestrâ.

Prima lex esto: largire Eleemosynam de bonis propriis ac tuis, non de alienis, ut fit quotidie; non de malè partis, & quæ conscientiam gravant. Injustitiam quippe Deus horret; etiam in sacrificiis & holocaustis detestatur. *Odiò habens rapinam in holocausto.* Largiri pauperibus ex alieno, inquit Chrysost. est furti nostri conscium & participem Deum facere velle. Cum sit Eleemosyna, auctore Paulo, velut hostia, quæ Deum nobis propitium reddit, *talibus enim hostiis promeretur Deus;* offerre illam nos oportet putam ab omni parte, neque Eleemosynam cum restitutione unquam confundere. Sunt enim hæc duo valde, ac necessariò, distincta, nec potest Eleemosyna restitutionem supplere, nisi si fortè hæc sita non fuerit in nostrâ potestate.

Altera lex esto: quæ pauperibus ex justitia debentur, prius reddantur, quàm quæ ex mera charitate; est enim Eleemosyna nonnulla, christiani Auditores, quæ justitiæ pars est quædam. Cum dissolvitur, verbi

Isai. 61.

Hebra. 13.

bi

bi causâ, quod pauperibus debetur; quod
 reposcit famulus pauper, opifex pauper,
 mercator pauper, aut dives quidem ille, sed
 qui è divite fit pauper, ob dilatam diu so-
 lutionem. Jubet autem divina lex, huic
 Eleemosynæ generi primum tribui locum,
 ab eaque ordiendum necessario. Sedenim
 fateamur istuc necesse est, Auditores, divi-
 tibus hodie multis non sapit hæc morum
 doctrina, neque auditur admodum liben-
 ter. Scitis quid fieri soleat. Mercator ille,
 opifex ille, qui instat & urget parumper, ar-
 cetur ut molestus & odiosus interpellator,
 jubetur bene sperare annos integros, &
 post multas dilationes, per quas sunt for-
 tassis res ejus penè fractæ, quod est parum
 jure quàm optimo, agrè illi datur, ac velut
 indebita res, & quæ gratiæ datoris sit ap-
 ponenda. Quot eò adducuntur occulto
 etiam privatæ cujusdam utilitatis studio,
 quod hîc non expendimus, dum rationem
 suam nummariam videri volunt angustio-
 rem, & clam hominibus esse rerum suarum
 statum; quamquam non id assequuntur illi
 ut sit clam Deo. Ut ut est, non sine causâ
 istuc attingo. Ac tamen si plura his non ad-
 dam, est qui, aut quid dicam, aut quid
 velim, satis intelligat.

Tertia lex esto: Eleemosynæ non teme-
 rè projiciantur ac fortuito; sed modo tri-
 buantur & ratione. Alioqui malè illas
 sape

sæpe collocaveris. Alter accipit, quoniam illum tibi fors objecit. Alter excluditur, quoniam vestigare hominem, quoniam nosse curæ non fuit. At fortasse poterat is, cujus inopiam levas, carere tali levamento; eique quem repellis, nihil non desit fortasse, & est ad summas egestatis angustias adductus.

Quarta lex esto: Tribuantur eleemosynæ palam, cum palam est, esse te prædixit, & in magnâ vivere rerum abundantia. Quamobrem? ut bono aliis exemplo præluceas. Ut observes Christi præceptum; *luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona.* Annon enim publicæ offensionis ansam præbent atque scandali, divites quidam, quos nescias, an, & ubi pauperibus subveniant? ad eos non pertinet illa Christi sententia; *nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua.* Falsa in iis hæc fuerit humilitas.

Matth. 5.

Matth. 6.

Quinta ac postrema lex esto: dentur eleemosynæ, quo tempore conferre illæ ad salutem possunt, non expectato mortis, aut etiam mortem subsequente tempore. Atque hoc ipsum est, ad quod pro rei gravitate non possum vos satis adhortari. Cujus enim valoris ac meriti fuerint apud Deum eleemosynæ in extremo spiritu datæ? quem ex iis fructum percipiatis comparandum cum eo, qui, dum vita manet, percipia-

cipia-

clude eleemosynam in sinu pauperis, & ipsa Ecclesiast.
 exorabit pro te. Oret pauper nec ne, sem- 29.
 per sine eo orat eleemosyna; at frustra post
 mortem oret illa conversionem tuam, cum
 nulli jam sit conversioni locus. Frustra
 divinam tibi misericordiam imploret, cum
 prateritum erit misericordiae tempus. Quid
 inde consequitur? insigne illud Pauli do- Gal. 6.
 cumentum *dum tempus habemus, operemur*
bonum. Si Deum, si nos metipsi diligi-
 mus, dum tempus suppetit, bonis operi-
 bus insistamus. Non quod improbem quae
 sunt in morte, & ab iis avertere vos velim.
 Sit procul à me tam aliena mens. Sanctior
 erat mos ille veterum christianorum, qui
 Christum scribebant heredem, vocabant-
 que in bonorum suorum partem, quam ut
 à me damnetur. At meminerimus longè
 gravioris esse ponderis opera pia, quae à sa-
 nis & valentibus fieri possunt. En tem-
 ptus, christiani Auditores, quo tempore
 majorem gratiarum copiam effundit in vos
 Deus, potentioraque vobis præbet ad agen-
 dam pœnitentiam adjumenta. Valet au-
 tem maxime ad flectendum Numen seque-
 stros adhibere, qui vestram causam agant,
 qui interponant sese, & ad conversionis sa-
 lutisque vestrae opus perficiendum, illum
 impellant. Mirum videri solet, cum re-
 pentè redeunt in viam homines quidam fla-
 gitiosi; cum impii, abdicatis vitiis, Deo

se penitus dedunt; cum cæci, & in suis obfirmati flagitiis, resipiscunt tandem, monitisque cælestibus docile præbent pectus; cum depositâ nequitia veteri, ceu quodam miraculo, sancto demum exitu, vitam, flagitiosè ac dissolutè traductam, finiunt. Mihi verò res mira non accedit, si modò pauperes, benignos in se ac misericordes, eos Sensere. Implentur nimirum scripturarum oracula; id spondit Christus servator; is eleemosynæ promissus fructus. Patranda sunt eam in rem miracula; at eleemosynæ sua merces ut constet, Deo miracula sunt in promptu. Remittat is necesse est sua jura: jam fulmen librantem manum sustineat: verùm eleemosyna divinæ justitiæ, si fas ita loqui, vim affert; & cum est è re vel pauperis, vel, bene de eo meriti, divitis, nullum est tam legitimum, nullum tam Deo charum jus quod non ille remittat libens. *Non vidi justum derelictum,* aiebat olim Regius Vates; affirmare ego possum, non vidisse me ullum divitem, benignum in pauperes ac misericordem, in quo non se ostenderent certi quidam gratiæ cælestis effectus, qui me summâ jucunditate perfunderent. Contrà verò divites illos avaros, duros, immisericordes, vulgare est, christianæ fidei exortes, exleges vivere; consensescere in vitiorum cæno, peccatisque suis tandem immori ab-

que

Psal. 36.

que ullo pœnitentiæ sensu. Quoniam secundum legem illam latam à Deo, *judicium sine misericordiâ ei qui non facit misericordiam.* Prævertamus, christiani Auditores, iudicium tam formidabile: exsuscitemus omnes in nobis christianæ charitatis sensus; & frequentibus eleemosynis, paternus amicos, qui ad *caelestia tabernacula* aditum nobis aperiant,

Jacoc. 2.

Luc. 16.

Amen.

M 2

IN